

Sarkaç Etkisi: Teröre Karşı Demokratik Tepkilerde Görülen Değişiklikleri Açıklamak

Richard Matthew*

California Üniversitesi, Irvine

George Shambaugh*

Georgetown Üniversitesi

Başarılı modern demokrasiler, vatandaşları için güvenli ve toleranslı bir ortam oluşturmak için çifte yükümlülüklerini dengelemek üzere hareket eder. Küresel terör gibi dış tehditlerle karşı karşıya kalan demokrasiler ise sarkaç etkisiyle açıklanabilir bir tutum sergiler – ilk tepki olarak güvenliğe diğer değerlerin hepsinden daha yüksek bir öncelik tanıyarak eyleme geçer, bir süre sonra da toplumdaki oy veren ortalama kesimin taleplerine dönük olarak daha ılımlı, hoşgörülü politikalar üretme yoluna gider. Bu davranış biçimini kavramak ABD'nin 11 Eylül olayları sonrası güvenlik politikalarındaki değişiklikleri anlamamızı sağlayacak ve politik psikoloji alanında yapılacak araştırmalar için verimli bir ortam oluşturacaktır.

ABD, 11 Eylül 2001'deki terörist saldırıları sonrasında hızla ulusal güvenlik öğelerini desteklemek üzere harekete geçti. Alınan önlemler arasında Yurtseverlik Yasası (2001) ve Ulusal Güvenlik Yasası (2002) gibi ulusal ve uluslararası düzeyde politika değişiklikleri de bulunuyordu. Terör saldırılarının yarattığı felaketin hemen sonrasında alınan kararları çok az insan sorgularken, Küba, Afganistan ve Irak'taki mahkumlara uygulanan baskıların ardından Bush yönetimine karşı, yargıdaki atamalar üzerindeki kuşkulu politik savaşlar ve Yurtseverlik Yasası ile diğer güvenlik yönetmeliklerinin yenilenmesine dönük eleştiri sesleri yükselmeye başladı. Bir yandan eleştirenlerin bir kısmı Bush yönetiminin ulusal güvenliğe yönelik tehditleri, sivil ve kişisel özgürlüklerdeki aşırı ve zararlı kısıtlamaları haklı kılmak için kullandığını (Chomsky, 2002) savunurken, öte yandan başka analistler de Amerikalıların bu terörist saldırıların ciddiyetini tam kavramamış olması, ve 11 Eylül öncesindeki rahat hallerine dönmelerinden (Anonim, 2004) kaygı duyuyor.

Bu makalede savunacağımız tez şudur: ABD gibi liberal demokrasiler, kendilerine yönelik tehditlere karşı hızla harekete geçer ve sivil hakları devlete teslim edip, özgürlükler, insan yaşamı ve ekonomi açısından son derece külfetli olmakla birlikte, düşmanlarına büyük çapta askeri güç uygulamaya istekli olur (Doyle, 1983; Small & Singer, 1976; Thucydides, 1954; Zacher & Matthew, 1995). Ancak askeri gücün uygulanması ve rutin politik teamülün askıya alınmasının ömrünün kısa olduğunu iddia ediyoruz. Çapları itibariyle çok geniş kapsamlı ve, en başta sivil hakları kısıtlanan ya da elinden alınanlar olmak üzere, vatandaşlar için son derece rahatsız edici olabilirler. Ancak bu süreçler her ne kadar huzursuz edici olsa da, tarihsel kanıtlar sivil haklardaki bozulmaların orta ile uzun vadede bertaraf edilebileceğini göstermektedir.

Makalemizin birinci bölümünde çağdal liberal demokrasilerin küresel terör karşısındaki zayıflıklarını ele alacağız. İkinci bölümde de, yine liberal demokrasilerin büyük tehditler karşısında güvenliğe diğer değerlerin hepsinden daha yüksek bir öncelik tanıyarak eyleme geçip, sonrasında daha ılımlı ve hoşgörülü politikalara yönelmesi şeklinde beliren sarkaç etkisiyle hareket etmelerini tartışacağız. Çalışmamızın sonuç bölümünde ise, şu anda kuramsal olarak karmaşık olmayan ve ampirik olarak bir zemine

oturmayan, demokrasi ve terör arasındaki ilişkiyi anlamamızı sağlayacak bir politik psikoloji araştırma için önerilerimizi sunacağız.

Modern Liberal Demokratik Devletin Korumasızlığı

“Demokrasi” terimi, Batı siyasi terminolojisinin büyük bölümünde olduğu gibi, demokrasiyi bir yönetim biçimi olarak ilk kez deneyen eski Yunanlılar tarafından ortaya konmuştur (Aristoteles, 1959). Modern, politik olarak bağımsız, ve toprakları tanımlı devlet ise çok daha yeni bir kavramdır ve demokratik devletlerin tarihi sadece 300 yıl öncesine uzanır (Hobbes, 1951; Poggi, 1978; Strayer, 1970). Tarihsel bir bakış açısıyla demokratik devlet birbiriyle ilişkili iki etmene bağlı olarak gelişmiştir: ilki, 15. yüzyılda deniz seferleri ve imalatın gelişmesini sağlayan teknolojik yeniliklere bağlı olarak ticaretin büyümesi; ikincisi de 13. yüzyılda kısmen Haçlı Seferlerinin dozunun aşırılığına tepki olarak başlayan ve Martin Luther’in 1517’de bir kilisenin kapısına 95 maddelik bildirisini asmasıyla bir dönüm noktasına gelen Hıristiyanlığın demokratlaşması ve beraberinde gücün insanlarda olması gerektiği düşüncesinin gelişmesidir (Matthew, 2002; Poggi, 1978; Strayer, 1970). Basit şekliyle anlatacak olursak, Rönesans döneminde Avrupa’da ticaretin, özel mülkiyet yoluyla daha fazla insan ekonomiye dahil edilmediği takdirde, tehlikeli bir noktaya geleceği anlaşılmı. Bu gereklilik daha çoğulcu bir yönetim biçimini de beraberinde getiriyordu. Aynı zamanda din kaynaklı hoşgörüsüzlük İngiltere ve ana kıtada iç savaşları körüklüyor ve bu ticareti engelliyordu. Politika felsefecilerine göre bu durum demokratikleşme ile çözülebilirdi (Locke, 1983).

Bu altyapı temel alındığında, ilk liberaller kilise ve asillerin mal varlıkları ve yönetim modellerini sorguladı. Modern demokratik devletin ilk kuramları pek çok konuda birbirinden büyük ölçüde ayrılmakla beraber, iki temel noktada birleşiyordu. İlk olarak, demokratik devlet kişisel güvenlik sağlamayı öneriyordu. Thomas Hobbes’un *Leviathan*’da yazdığı gibi, “insanlar, kendilerinde korkuyla karışık bir saygı uyandıracak ortak bir iktidar (devlet) altında yaşamadıkları sürece “savaş” olarak bilinen halde yaşıyor sayılırlar (Hobbes, 1985, p. 185). Bu tutum John Locke (ki eserleri ABD’nin kurucuları için ilham kaynağı olmuştur) ve Jean-Jacques Rousseau gibi sonraki düşünürlerin çalışmalarında kendini açıkça gösterir. Ancak bu iki düşünür devletin kurulmasını kişisel güvenliğin yanı sıra ahlâk ve adalet gibi ilkelere dayalı bir toplumsal düzeni de oluşturma fırsatı olarak değerlendiriyordu.

İkinci olarak, demokratik devlet için hoşgörü esas teşkil ediyordu. Başlangıçta dinde hoşgörü üzerinde duruluyordu (Locke, 1983). Hobbes, “her bireyin birçok kendine özgü motivasyonla hareket ettiği ve insanların, başkalarının özgürlüğüne zarar vermediği sürece farklılıklara saygı göstermesi gerektiği” fikrini Batı politik düşün geleneğine zaten sokmuştu. Zaman içinde, Jeremy Bentham ve John Stuart gibi yazarların bu düşünceyi geliştirmesi ile hoşgörünün alanı genişledi (Rawls, 1971). Modern demokratik gelenekte, Hobbes’un bireyi rasyonel bir egoist olarak sunması ve ahlâka dair bu psikolojiden yaptığı çıkarım büyük destek görmektedir: “İyi ve kötü, istek ve nefretlerimizi belirten adlardır ve farklı mizaçlar, adetler ve öğretilerde farklı şekillere bürünürler... Buradan uzlaşmazlık, uyuşmazlık ve sonunda savaş çıkar” (Hobbes, 1985, p. 216).

Hobbes’un rasyonel egoisti, Adam Smith’in, şahsi çıkarlarının peşinden giden birçok bireyin rekabet yoluyla daha ucuza, daha çok, ve daha iyi ürün ve hizmetler şeklinde toplumsal mallar ürettikleri “piyasası”na oldukça uygundur (Smith, 1937). Demokratik devletin, özellikle de piyasa rekabeti yoluyla,

bireyin mutluluğunun peşinden koştuğu güvenli alan olarak ortaya çıkan çıplak imgesi John Rawls (1971) gibi çağdaş düşünürlerce desteklenmiştir.

Her ne kadar demokratik, pazar yönelimli toplumların, tüketim bazında ifade edilen bireysel ve toplu çıkarlar için en olumlu ortamı oluşturdukları bilinse de, Anne Norton'ın (1988, 1993) çalışması bu toplumlarda bireysel ve toplumsal çıkarlar arasında ciddi bir gerginlik de çıkabileceğini göstermektedir. Bir taraftan, şahısların başkaları tarafından paylaşılmayan bir dünya görüşü geliştirip, buna tutkuyla bağlanabilecekleri bir alan sağlanırken, diğer yandan kendi dünya görüşleri doğrultusunda hareket etme kabiliyetleri hoşgörü ilkesi çerçevesinde kısıtlamaya uğrar. Örneğin, kürtağın cinayet olduğuna inanma serbestisi bulunmakla birlikte, şahsın bu düşünceden hareketle bir "cinayet" in gerçekleşmesini önlemeye çalışmasına izin verilemez.

Terör söz konusu olduğunda, modern demokratik devlet yapısının, henüz özenli bir şekilde incelenmemiş bazı önemli yönleri bulunur. Öncelikle, terör ABD ve diğer gelişmiş demokrasilerin meşruiyetlerinin ana işlevini teşkil eden, kişisel güvenliğin korunması görevini yerine getirme kabiliyetlerini etkiler. Terörizm büyük ölçüde korku yaratmakla ilgilidir ve modern demokrasinin parçalı yapısı düşünüldüğünde, devlet mekanizmalarının kolaylıkla bertaraf edilip insanlara saldırılabildiği gösterilerek korku yaratmak hiç de zor değildir.

Bu çıkarsama, ironik bir biçimde Bush yönetiminin "yurtta güvenlik" odağının yanlış konumlandırıldığı, veya en azından eksik ve dengesiz olduğu sonucunu da akla getirebilir. Devlet bir bütün olarak riskte olmasa da, bireyler tehlikededir. Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yapılan saldırılar neticede ABD'nin varlığını tehdit etmemiş ve ülke hızla ayağa kalkmıştır. Ağ şeklinde yapılanmış politik, ekonomik, toplum ve iletişim sistemlerinin fazlalığı, bütünün zaaflarını azaltmıştır. Ancak bu eylemler, hasbelkader o civarlarda bulunan binlerce masum insanın hayatlarına mal oldu ve ülkedeki pek çok insanın kişisel güvenlik anlayışını kökten değiştirdi. Terörizm insanlara kendilerini güvensiz hissettirirken, her ne kadar ülkeyi bütün olarak tehdit etmese de, demokratik devletin iki temel direğinden biri olan kişisel güvenliğin temelini çürütmektedir.

İkinci olarak, terör demokrasinin diğer temel direği olan hoşgörüyü de yıkar. Modern bir demokrasinin insanları, profil çıkarma gibi uygulamalar ve şüpheli popülasyonlar gibi kavramlardan rahatsız olma eğilimindedirler. Öte yandan, Locke ünlü "devrim yapma hakkı" nı (Locke, 1963) savduğundan bu yana, demokrasiler bir devletin hükümetine yönelik bazı silahlı saldırıların meşru olduğunu kabul etmiştir - zaten bir insan grubunun ne zaman özgürlük savaşçısı, ne zaman terörist olarak tanımlanabileceğine dair zorlu tartışma da bu noktada başlamıştır. Zira, teröristler sık sık insan hakları söylemiyle meşru kılınabilecek şikayetlerle ortaya çıktıklarından, kısa süreliğine de olsa geçerlilik taşıyabilecek bir özgürlük savaşçısı savını taşıyabilmektedir. Ayrıca, sivil özgürlüklerdeki kısıtlamalar ve ABD'nin temelini oluşturan yasaların ilkesel ve manevi kutsallığındaki sarsılmalar, ABD'nin bir demokrasi simgesi olarak ilham verici rolünün kökünü çürütme riski taşır. Mahkumların Amerikan askerleri tarafından kötü muameleye uğraması durumunda olduğu gibi, bu tür ilkesel sapmalar yurtiçi ve yurtdışında hoşgürsüzlük, suiistimale açıklık ve ikiyüzlülük düşüncelerini körukleyebilir.

Üçüncü olarak, modern demokrasilerin, büyük ölçüde teknolojik yenilikleri ve bunların yayılmasını

teşvik eden ekonomik rekabete derin bağlılıkları dolayısıyla güçlü oldukları kabul edilir. 11 Eylül saldırılarını gerçekleştirenler, bu güç kaynağının demokrasilerin aleyhine de çevirilebileceğini gösterdi. Çünkü rekabetçi piyasa aynı zamanda düşman aktörler için de büyük olanak ve fırsatlar yaratmaktaydı (Matthew & Shambaugh, 1998).

Son olarak, terörün psikolojisi üzerine yapılan birçok çalışma, onun yoksulluk ve eşitsizlik ile ilişkisini incelemektedir (Hudson, 1999). Bunların önemli birer belirleyici olduğunu hesaba katarsak, nispeten çok daha fazla zenginlik ve fırsat sunan ABD ile diğer pek çok ülkede hüküm süren ağır yoksulluk koşulları ve hem toplumsal hem de politik fırsatların sınırlılığı arasındaki, gerçek ve sanal eşitsizliği zor kullanarak değiştirme, yok etme veya zenginden alma motivasyonunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Son kertede, liberal demokrasiler rasyonel egoist vatandaşlarına çok farklı mutluluk senaryolarının peşinden gitmek için güvenli ama aynı ölçüde açık bir alan sunan ticarete odaklı ülkeler olarak görülür. Ancak aynı zamanda da bu yapıları ve düzenleri onları terör karşısında çok daha zayıf kılar. Bunun doğru olduğunu düşündüğümüzde, mevcut durumun ne kadar tehlikeli olduğu sorusu gündeme gelecektir: Teröristler, kişisel güvenlik ve hoşgörü gibi temel direklerine sürekli saldırılar düzenleyerek ABD'nin demokratik kurumlarını yıkabilir mi?

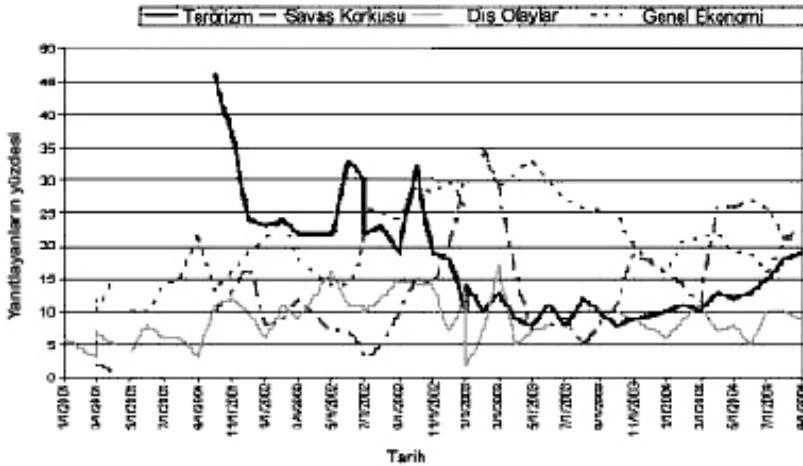
Son ikiyüz yılın deneysel verilerine baktığımızda, demokrasilerin, Nazizm gibi dahili baskılara ve Stalin'in Sovetler Birliği gibi dışarıdan baskılara rağmen ayakta kaldığını görüyoruz. Rejim değişikliği olduğunda, çoğu zaman geriye dönüp ilk fırsatı çıktığında demokratik uygulamaları tekrar işler hale getirmekteler. İzleyen sayfalarda, demokrasilerin kendilerini tehdit eden veya bir tehdit olarak algıladıkları unsurlarla hızla savaşa geçtiklerini, ancak halkın dışarıdan ve içeriden gelen tehditlere rağmen politika değişikliklerini desteklemek konusunda ihtiyatlı davrandığını savunacağız. Politika değişikliklerine verilen destek, özellikle gerçekleşen olayın tabiatına bağlı olarak değişmektedir. Tehdit varlığını korusa bile, toparlayıcı etkiler kısa zamanda başka olaylarla dengelenmektedir.

Sarkaç Etkisi: Savaşa Çağrı ve Rutin Teamüle Dönüş

Son dönemde gerçekleşen terör eylemleri sonrasında Başkan ve Amerikan politikalarına, halkın verdiği destekteki değişim, tarihsel olarak demokrasilerdeki sarkaç benzeri politika değişiklikleri şablonuna uymaktadır. Dışarıdan gelen bir tehdide karşı kamuoyu, politikalarda dramatik değişiklikler yaratacak şekilde hızla harekete geçirilebilir, ancak kısa süre içerisinde günlük kaygılar tekrar boy gösterir ve toplu hareket etme sorunu birleşik hareketin ivmesini azaltınca, sarkaç ekstrem olandan uzaklaşıp toplumdaki orta kesim oy verenin tercihlerine yaklaşır. Bir terör olayının hemen sonrasında bile, kamuoyu uygun politikaları değerlendirme konusunda beklenenden çok daha temkinli davranmaktadır. Terörizme dönük kaygılar hızla büyümekle birlikte, bu Başkanın veya Amerikan politikasında kalıcı değişikliklerin kayıtsız şartsız desteklenmesi şekline dönüşmez .

Bush yönetimi, 11 Eylül olaylarından bu yana politik ajandasını ve seçim kampanyası stratejisini, büyük ölçüde süregelen terör tehdidi üzerine kurdu. Terör olayları sonrasında Başkan ve Amerikan politikalarına verilen destek yüksek olmakla birlikte, “bayrağın etrafında toplanma” kavramının öngördüğü kadar kesin ve kalıcı olmamıştır (Shambaugh & Josiger, 2004). Terör önemli bir mesele olarak

varlığını sürdürse de, zamanla ekonomi gibi konular önem sıralamasında öncelik kazanmıştır. Şekil 1’de görüldüğü üzere, 11 Eylül saldırılarının hemen sonrasında, terör bir politik mesele olarak önem açısından en üst noktaya tırmanmıştır. Diğer meselelerle karşılaştırıldığında, terörün önemi hızla düşmüştür. Halkın terörle ilgili kaygıları 2004 bahar ve yazında tekrar tırmanışa geçmiştir. Bu tırmanışa rağmen 11 Eylül saldırılarından bir yıl sonra, Amerikalıların savaş ve ekonomiyi çok daha önemli sorunlar olarak algıladıklarını görüyoruz.

Şekil 1. ABD'nin karşı karşıya kaldığı en önemli sorun. (Kaynaklar: Gallup Organization, 2002–2004; Shambaugh & Josiger, 2004).

Halk için savaşın politik açıdan önemi , 2003 yılı Ocak ve Şubat ayları boyunca savaşın hemen başlarında doruğa çıkmış, ardından Ebu Garip hapisanesi skandalı ile onu izleyen direnişçi saldırıları durumu tekrar kamunun dikkatine getirdiğinde, 2003 Aralık ayında tekrar artış göstermiştir. Buna karşılık, 11 Eylül olaylarından sonra ekonomi diğer etmenlerden “daha önemli” olarak algılanmaya devam etmiş, ancak 2003 Aralık’tan sonra düşüşe geçmiştir. Halkın savaş korkusu artarken teröre ilişkin kaygılarının azalması bu noktada ironiktir. Böylece, güvenlikle ilgili meselelerde bile kamuoyunun bölündüğü ve aşırı uçlardan ortaya yaklaşmaya başladığı görülmüyordu. Örneğin ülke çapında yapılan anketlerde, 2003 Nisan’ındaki “şiddetli saldırılar” sonrasında yanıtlayanların % 77’si Irak savaşının teröre yönelik küresel savaşla bağlantılı olduğunu düşünürken, 2004 Mart’ında bu oran yaklaşık % 50’ye düşmüştür (Shambaugh & Josiger, 2004).

Eldeki veriler, aynı zamanda, terörist saldırılar sonrasında Başkana ve Amerikan politikasındaki değişikliklere verilen desteğin, hedef alınan insanların kim olduğu, bu olayların can ve mal yönünden maliyeti, ve teröristlerin kullandığı silahlara bağlı olarak farklılık gösterdiğine işaret ediyor (Shambaugh & Josiger, 2004). Örneğin, Shambaugh ve Josiger’ın çalışmaları, halkın politik açıdan teröre yüklediği önemin ve Başkanın politik girişimlerine verdiği desteğin, Amerikan hükümeti ve askeri personeline yapılan saldırılar sonrasında arttığını göstermektedir. Bu bulgu bize, gerçekten de askerleri öldürüldüğünde, halkın ordusunun arkasında durduğunu göstermektedir. Ancak bunun tam aksine, Başkana verilen destek, Amerikalı işadamları öldürüldüğünde azalmaktadır. Başka bir deyişle, kamuoyu

savaşın maliyetine karşıdır. Vahşi saldırılar ve büyük ölçüde zarara neden olan olaylar, kamuoyunun nezdinde terörün politik önemini arttırmakla birlikte, Başkana verilen destekte azalma görülmektedir. Kamuoyu aynı zamanda riske de karşıdır, ve riski ulusal platformdan ziyade, kişisel bazda değerlendirmektedir. Örneğin, halk adam kaçırma ve rehin alma durumlarında destek için bir araya gelmekte, ancak kitlesel imha silahları ve silahlı saldırılar söz konusu olduğunda daha suskun kalmaktadır.

Bu bulgular, halkın hızlı bir şekilde seferber edilebilebildiğini, ancak ekonomi gibi meselelerin kısa süre içerisinde yine ön plana çıktığını kanıtlamaktadır. Ayrıca uygulanan politikaların halk tarafından önemli olarak algılanmasının, her zaman Başkana ve Amerikan politikasına dönük bir desteğe dönüşmediği de görülmektedir. 11 Eylül sonrasındaki ulusçu bir yurtseverlik anlayışının uyandırılmasına dönük yaygın uygulamalara karşın, bireylerin daha ziyade kendi çıkarlarına odaklandıkları ve ihtiyatlı oldukları tespit edilmiştir. Bu özellikler daha bireysel çıkarların savunulmasında bir ağırlık yaratırken, toplu hareket etme sorunları da çıkarır ve ortalama oy verenin çıkarlarından uzaklaşacak politikaların uygulanmasını zorlaştırır (Shepsle & Bonchek, 1997). Nihai olarak, politika sarkacı aşırı uçlardan ortaya doğru salınmaya başlamaktadır.

Bunun muhtemel nedenlerinden biri şudur: demokrasiler, bireylerin ve grupların kendi kaygılarının diğer bütün sorunlar kadar geçerli, bunları bertaraf etme yetilerinin de aynı ölçüde büyük olduğuna inandıkları bir tutumu besler; bu Thomas Hobbes'un "çekilme" olarak kastettiği durumdur (Hobbes, 1985). Kendi kişisel mutluluklarının peşinden giden bireyler, kısa bir süreliğine bir araya getirilebilir ancak çıkarları hızla tekrar ön plana çıkar ve orta yoldan sapan politikaları sürdürmek zorlaşır. Bu zorluk en az üç şekilde artar.

Birincisi, demokrasilerin sağladığı geniş özel alanlar ve pazar yapıları, politika değişikliklerine dönük kaygıları ifade etmeyi ve bunlara karşı koalisyon oluşturmayı kolaylaştırır. Albert Hirschman'ın, bireylerin kaygılarını sonuca yönelik olarak ifade etme düzeylerinin belli bir rejime sadakat göstermeleri ile olumlu bir bağıntı içinde olduğunu ileri süren klasik argümanı, bu noktada geçerlilik taşımaktadır (Hirschman, 1970). Michael Moore'un "Fahrenheit 9-11" filmi ve siyasi liderlerini MoveOn.org gibi web sitelerinde eleştirenlerin sağladığı bilgiler, bu kendini "ifade" etme hakkının kullanımı açısından iyi örnekleridir.

İkinci olarak, Adam Smith ve Immanuel Kant'ın da öne sürdüğü üzere demokrasiler, dünyanın geri kalan kısmıyla rutin etkileşim biçiminin ticaret olmasını, savaşın ise istisna olmasını savunurlar. Politik liberalizmin bireylerin siyasi kaygılarını ifade etmelerini mümkün kılması gibi, ekonomik liberalizm de tüketici egemenliğini yüceltir. Satıcılar bireylerin tüketim alışkanlıklarını etkilemek için birbirleriyle yarışırken, bireyler de tüketim alışkanlıklarının, malların dünya çapında üretilip dağıtılmasını teşvik ettiği inancıyla zevk ve tercihlerinin en üst düzeyde karşılığını bulmayı bekler.

Üçüncü olarak, demokrasilerin birbirleriyle savaşmamalarının nedeni, karşılıklı olarak birbirlerini meşru görmeleridir. Bu hepsinin benimsediği orta yol politikasıyla ilişkilidir. Bir demokrasi norm ve standartların dışına çıktığında diğerleri onu hemen eleştirirler. Bunun örneğini, ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve "bize karşı onlar" şeklindeki terörizmle savaş retoriği karşısında, Kanada gibi yakın müttefiklerinin bile Amerikan politikalarına yönelik kaygılarını ifade etmesinde görebiliriz. Her ne kadar bazı uzmanlar dışarıdan gelen açıklamalardan şikayetçi olsa da, bu eleştiriler demokratik barış için uzlaştırıcı bir rol

oynar (Doyle, 1983).

Demokrasilerde yurttaşların ifade haklarını kullanmaları ile, yasal ve siyasi alandaki uygulamaların birbirine benzerliği, diğer demokrasiler ile işbirliği ve hoşgörüyü destekler. Bunun tersine, demokratik olmayan toplumlar ise, genelde farklı ve tehdit unsuru olarak algılanır. Özellikle bilgiye ulaşmanın zor olduğu ve zamansal baskının bir aciliyet hissi uyandırdığı kriz zamanlarında, önyargılar yaygınlaşır – yani elinde diğer toplumla ilgili fazla bilgi olmayan ve onu anlayamayan insanlar, görmeyi beklediklerini görürler ve demokratik olmayan toplumların eylemlerini peşinen kabul ettikleri nosyon ve kalıplar çerçevesinde değerlendirirler. Bu eğilim, insanların demokratik olmayan ülke insanlarının potansiyel olarak tehdit taşıyan eylemlerini değerlendirirken, çok temel hatalar yapmalarına neden olur. Dolayısıyla demokrasilerde gördüklerinde kasıtlı olmayan, haklı görülebilir ve hatta kaçınılmaz bir hata olarak değerlendirecekleri hareketler, demokratik olmayan aktörlerden geldiğinde bunları doğrudan kötü niyetli olarak değerlendirmeye hazırdırlar (Jervis, 1976). Bu eğilim, demokratik olmayan ülkelerdeki potansiyel teröristlerin eylemlerine yönelik tepkilerin, demokrasilerden gelenlere oranla çok daha aşırıya gitmesini açıklamaya yardımcı olabileceği gibi, demokrasiler arasındaki ilişkilerin neden genellikle çatışma noktasına gelmediğini de açıklar.

Sonuç

11 Eylül olaylarından bu yana, Bush yönetimi terörizmi ulusal güvenlik açısından hayati öneme sahip bir mesele olarak ortaya koymuştur. Halk 2001 sonunda büyük bir heyecanla bir araya geldi ve yürütme yekisine sahip olan hükümete, terörle mücadele için geniş yetkiler verdi. Ancak geçtiğimiz yıl Ebu Garip ve diğer yerlerde mahkumların kötü muameleye maruz kalmasının ortaya çıkması, bir demokrasinin politika sarkacının merkezden ne ölçüde kayabileceğini gösterdi. Son aylarda Irak'ta Halliburton'a verilen işler, ABD'de herhangi bir şekilde suçlanmamış veya sabıkası olmayan 5,000 kişinin tutuklanmış olduğunun ortaya çıkması, Irak'taki savaş ve bunun terörle savaş üzerindeki etkilerinedair ciddi ve ısrarlı kaygılar dile getirilmektedir. John Woo gibi ABD'nin teröre karşı politikasının temel kurallarını oluşturan üst düzey yöneticilerin, ve özellikle de sorgulamalar sırasında işkence uygulanmasına verilen destekle ilgili kuşku, ülkenin tartışma platformunu büyük ölçüde değiştirdi. 11 Eylül sonrasında birçok insanın açıkça hissettiği tehdit ve devlete bu konuda destek vermemenin vatana ihanet olacağı inancı gücünü yitirdi ve hükümetin eylemleri ve politikaları şu anda çok daha kapsamlı ve ısrarlı bir inceleme ve eleştiriyle karşı karşıya kalmış durumdadır.

Tüm bunlar sarkacın tekrar ortaya doğru hareket ettiğini göstermektedir. İşkence olayları gerçekleşirken, bireylerden oluşan son derece geniş ağlar (ki bu ağlara, ilk olarak fotoğrafları İnternet üzerinden paylaşanların yanı sıra, bunları alıp ülke çapında dağıtan medya da dahildir) hükümetleri temel ilkeler ve orta konuma bağlı tutmak için pek çok, birbirine geçen bilgi kaynakları olabileceğini göstermiş oldu. Dahası, bilgi bir kez yayıldığında halk, hukuk, seçimler veya başa yollarla bunun hesabını sormaktadır. Bush yönetiminin, halkın gittikçe artan düzeydeki eleştirisini görmezden gelme çabaları, Cumhuriyetçilerin hem Kongre hem de Senato'da bölünmesine sebep olmuştur. Bu çabalar aynı zamanda da Temsilciler Meclisi'nin hem Irak savaşı gibi dış konularla, hem de sosyal güvenlik gibi dahili meselelerle ilgili politikalarının Kongrede giderek artan bir tepkiyle karşılaşmasıyla sonuçlandı. Kamuoyu eğilimlerindeki değişiklikler, açıkça siyaset ve siyaset üretme mekanizmalarına sızmaya başlamıştır.

Bu tür değişiklikler hızla gerçekleşebilmektedir. Medya kanallarının, normalin dışında olayların peşinden koşup bunları hızla halka duyurma motivasyonu oldukça yüksektir; aynı şey muhalefet partileri ve birçok özel çıkar grupları için de geçerlidir. Dolayısıyla, demokrasiler seferberlik halinde aşırıya gitme eğiliminde olsalar da, kendi içlerinde olayları ılımlı bir orta noktaya çekmelerini sağlayacak şeffaflık, sorumluluk ve birbirleriyle rekabet ederken itişe kakışa ortaya doğru yönlendirilen çıkar grupları gibi düzeltici mekanizmalar da mevcuttur. Analizimiz, ABD gibi liberal demokrasilerin teröre karşı oldukça korumasız olmakla birlikte, aynı derecede esnek de olduklarını ve saldırıları izleyen kısa dönemler dışında, kesinlikle anayasal değerleri ve uygulamalarını çöktecek şekilde davranmadıklarını gösteriyor.

Biz yazımıza devam ederken bile, halkın yurtiçinde güvenliği artırmaya yönelik devlet politikalarına, kapalı olmaları, sivil özgürlükleri azaltmaları, ödenen vergilerin çok büyük bir kısmını tüketmeleri ve ABD'nin uluslararası platformdaki itibarını azaltmaları sebeplerine dayanarak karşı çıktığını; bu politikalara rağmen kişisel güvenliğe yönelik net ve kuşku götürmez bir gelişme kaydedilmemiş olmasını sorguladığını görüyoruz. Yönetim henüz bu tepki ve kaygılara, tutumunu değiştirerek ve ılımlı, orta noktaya dönerek yanıt vermemiştir. Aksine, yüksek finansman, askeri kuvvet, diplomasi ve geliştirme desteği karışımı neticesinde oluşturulan, ve teröre karşı küresel bir mücadele vermek üzere tasarlanan Ulusal Antiterör Merkezi'nin kurulması, ulusal ve uluslararası düzeyde teröre odaklanıldığını göstermektedir. Demokratların da Amerikan vatandaşlarını terörden korumak için alternatif bir politika üretmemiş oldukları düşünülürse, bunun partizan bir tavır olduğu söylenemez.

Aynı zamanda, halkın teröre karşı yürütölen küresel savaşta kullanılan stratejilere kuşku ile yaklaştığı ve sağlık, sosyal güvenlik, ekonomik büyüme gibi diğer meselelere yeterince ilgi gösterilmediği kaygılarını taşıdığı açıktır. Bill Gates gibi önde gelen işadamları, yabancıların ABD'de öğrenim görmeleri ve ABD'ye gelmelerinin zorlaştırılmasının, ülkenin küresel düzeyde rekabet gücünü azaltacağını savunmaktadır. Devletin kaçınılmaz olarak teröre karşı güvenliği korumakta başarısız olacağından emin olan halk milislerinin, kendi kişisel güvenliklerini sağlamak için saldırgan planlar yapmaya başlamaları, meseleyi daha da karmaşık hale getirmektedir. Kısaca, iki yüz yıldır kimliği, potansiyeli ve istekleri konusunda oldukça net bir anlayışı olan bir ulus, şaşılması bir kargaşa içine düşmüştür.

Tarihsel olaylar, demokrasilerin esnek olduğunu ve politikalarını merkeze yaklaştıran toplu hareket dinamikleri geliştirdiğini göstermektedir. Güvenliği bireysel platformdan ziyade ulusal bazda tanımlamaya devam eden günümüz liderlerinin, ve devletin kişisel güvenliği sağlama ve hoşgörüyü koruma becerisi konusunda belirsizlik içine düşen halkın politik psikolojilerini anlamak, sarkacın ne kadar hızlı salınacağını tahmin etmek için geleceğe dönük son derece verimli araştırma alanları olarak görünmektedir.

Kaynakça

- Alexander, Y., & Gleason, J. (Eds.). (1981).** *Behavioral and quantitative perspectives on terrorism*. New York: Pergamon.
- Anonim. (2004).** *American hubris: Why the West is losing the war on terror*. Washington, DC: Brassey's.
- Aristotle. (1959). *Politics*. Londra: J. M. Dent.
- Chomsky, N. (2002).** *9-11*. New York: Metropolitan Books.

- Crenshaw, M. (2000).** The psychology of terrorism: An agenda for the 21st century. *Political Psychology*, 21, 405–419.
- Doyle, M. (1983).** Kant, liberal legacies, and foreign affairs, parts 1 and 2. *Philosophy and Public Affairs*, 12, 205–235, 323–353.
- Gallup Organization (2002–2004).** Survey question: Most important problem facing the nation today. Retrieved June 17, 2005, from <http://www.gallup.com/poll/content/default.aspx?ci=14338>.
- Hirschman, A. (1970).** *Exit, voice, loyalty: Responses to decline in firms, organizations and states*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hobbes, T. (1985).** *Leviathan*. Harmondsworth, İngiltere: Penguin.
- Hudson, R. (1999).** *The sociology and psychology of terrorism: Who becomes a terrorist and why?* Washington, DC: Library of Congress Report.
- Jervis, R. (1976).** *Perception and misperception in international politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Locke, J. (1963).** *Two treatises of government*. New York: New American Library.
- Locke, J. (1983).** *A letter concerning toleration*. Indianapolis, IN: Hackett.
- Matthew, R. (2002).** *Dichotomy of power: Nation versus state in world politics*. Lanham, MD: Lexington.
- Matthew, R., & Shambaugh, G. (1998).** Sex, drugs and heavy metal: Transnational threats and national vulnerabilities. *Security Dialogue*, 29(2), 163–176.
- Norton, A. (1988).** *Reflections on political identity*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- Norton, A. (1993).** *Republic of signs: Liberal theory and American popular culture*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Poggi, G. (1978).** *The development of the modern state: A sociological perspective*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Rawls, J. (1971).** *A theory of justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sandel, M. (1982, rev. 1997).** *Liberalism and the limits of justice*. Cambridge, İngiltere: Cambridge University Press.
- Sandel, M. (1996).** *Democracy's discontent: America in search of a public philosophy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Shambaugh, G., & Josiger, W. (2004, October).** *Public prudence, the policy salience of terrorism and presidential approval following terrorist incidents*. Paper presented at the Annual Joint Conference – 2004, International Security and Arms Control Section of the American Political Science Association, International Security Studies Section of the International Studies Association, Women in International Security, Washington, DC.
- Shepsle, K., & Bonchek, M. (1997).** *Analyzing politics: Rationality, behavior and institutions*. New York: W.W. Norton.
- Small, M., & Singer, J. (1976).** The war-proneness of democratic regimes. *Jerusalem Journal of International Relations*, 1, 50–69.
- Smith, A. (1937).** *An inquiry into the nature and the causes of the wealth of nations*. New York: Modern Library.
- Strayer, J. (1970).** *On the medieval origins of the modern state*. Princeton: Princeton University Press.
- Thucydides. (1954).** *The Peloponnesian war*. Harmondsworth, UK: Penguin.

Zacher, M., & Matthew, R. (1995). Liberal international theory: Common threads, divergent strands. In C. Kegley (Ed.), *Controversies in international relations theory: Realism and the neo-liberal challenge* (pp. 107–150). New York: St. Martin's Press.

RICHARD A. MATTHEW, Irvine'daki California Üniversitesi (UCI), Toplumsal Ekoloji ve Sosyal Bilimler Bölümlerinde doçentlik yapmakta ve her ikisi de UCI'de bulunan Olağandışı Güvenlik Konuları Merkezi (www.cusa.uci.edu) ve Küresel Ortam Değişimi ve İnsan Güvenliği Araştırma Dairesi'nde (www.gechs.uci.edu) yöneticidir. Araştırmaları özellikle Güney Asya olmak üzere gelişmekte olan dünya ülkelerindeki uluslararası ilişkiler üzerine odaklanmakta olup, çevresel değişim, terörizm ve mayınlar gibi güvenliğe yönelik global tehditler üzerine yayımlanmış birçok yazısı bulunmaktadır. Son dönemde yazdığı ve editörlüğüne ortak olduğu kitaplar arasında *Contested Grounds: Security and Conflict in the New Environmental Politics** (SUNY Press: 1999); *Dichotomy of Power: Nation versus State in World Politics*** (Lexington: 2002); *Conserving the Peace: Resources, Livelihoods, and Security**** (IISD: 2002); *Reframing the Agenda: The Impact of NGO and Middle Power Cooperation in International Security Policy***** (Praeger; 2003); and *Landmines and Human Security: International Relations and War's Hidden Legacy****** (SUNY Press: 2004) sayılabilir.

- * Tartışılan Topraklar: Yeni Çevre Politikalarında Güvenlik ve Çatışma Unsurları
- ** Güç Çatallaşması: Dünya Politikalarında Ulus ile Devlet Karşı Karşıya
- *** Barışı Korumak: Kaynaklar, Geçim Yolları ve Güvenlik
- **** Gündemin Çerçevesini Yeniden Yapılandırmak: Uluslararası Güvenlik Politikalarında STK'ların ve Orta Güç İşbirliğinin Etkisi
- ***** Mayın Tarlaları ve İnsan Güvenliği: Uluslararası İlişkiler ve Savaşın Gizli Mirası

GEORGE E. SHAMBAUGH, Georgetown Üniversitesi, Edmund A. Walsh Okulu'nda Uluslararası İlişkiler ve Yönetim Bölümü'nde doçent olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda Yönetim Bölümü Kürsü Başkanıdır. Araştırmaları, uluslararası politika, dış politika, global güvenlik, uluslararası politik ekonomi ve çevre üzerine odaklanmaktadır. Shambaugh, *States, Firms, and Power: Successful Sanctions in US Foreign Policy** (SUNY 1999) adlı kitabın yazarı, *The Art of Policymaking: Tools, Techniques, and Processes in the Modern Executive Branch*** (Longman, 2003) ortak yazarı, *Taking Sides: Clashing Views of Controversial Issues in American Foreign Policy**** (McGraw Hill, 2006) ve *Anarchy and the Environment: The International Politics of Common Pool Resources***** (SUNY 1999) adlı kitapların ortak editörüdür.

- * Devletler, Firmalar ve Güç: ABD Dış Politikasında Başarılı Yaptırımlar
- ** Politika Saptama Sanatı: Günümüzde İcra Organlarının Kullandığı Gereçler, Teknikler, ve Uygulamalar
- *** Taraf Tutmak: Amerikan Dış Politikasındaki Tartışmalı Konular Hakkında Çarpışan Görüşler
- **** Anarşi ve Çevre: "Ortak Havuz Kaynakları" Uluslararası Politikası